

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 202/02-123

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 16. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť JUDr. J. B., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K., ktorou namieta porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, práva na zákonného sudcu, práva na verejné prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd konaním Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 29. apríla 2002 pod sp. zn. Ns 1-10/02, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva JUDr. J. B. podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. Ns 1-10/02 porušené boli.

2. Zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002 a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. JUDr. J. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť JUDr. J. B. trovy právneho zastúpenia vo výške 17 100 Sk (slovom sedemnást tisícjedno slovenských korún) na bankový účet advokáta JUDr. T. Š., K. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovujú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júla 2002 doručená sťažnosť JUDr. J. B., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorú doplnil podaním z 30. septembra 2002. Sťažovateľ namietal porušenie čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2, práva na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, práva na zákonného sudcu, práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

rozhodnutím ministra spravodlivosti Slovenskej republiky z 2. októbra 2001 a opravným rozhodnutím Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky zo 14. decembra 2001 č. 9659/01-512/251-E a konaniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vedenými pod sp. zn. 6 SŽ 196/01 a Ns 1-10/02.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 202/02-40 zo 17. decembra 2002 sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaniach najvyššieho súdu vedených pod sp. zn. 6 SŽ 196/01 a Ns 1-10/02 prijal na ďalšie konanie, v časti namietajúcej porušenie práv podľa čl. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy odmietol ako zjavne neopodstatnenú a vo zvyšnej časti ju odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 202/02-75 z 26. novembra 2003 sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní najvyššieho súdu vedenom pod sp. zn. 6 SŽ 196/01 zastavil.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta, že pojednávanie pred najvyšším súdom bolo vedené v rozpore s ustanoveniami § 117 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého pojednávanie vedie predseda senátu tak, aby prispelo k spravodlivému rozhodnutiu, aby splnilo výchovný účel a aby prebiehalo dôstojne a nerušene, a § 118 ods. 1 OSP, podľa ktorého po začatí pojednávania účastníci prednesú alebo doplnia svoje návrhy a predseda senátu oznámi výsledky prípravy pojednávania.

Podľa názoru sťažovateľa ústne pojednávanie bolo predsedom senátu vedené predpojato a o výsledku bolo rozhodnuté už pred pojednávaním, čo zdôvodňuje tým, že predseda senátu neoboznámil výsledky prípravy pojednávania a tvrdil, že žalovaná strana sa k žalobe nevyjadrila (odmietol doručiť vyjadrenie sťažovateľovi), čo bolo aj dôvodom namietania predpajatosti predsedu senátu a členov senátu. Sťažovateľ ďalej uvádza, že námietka predpajatosti bola podaná v dvoch smeroch, a to že JUDr. A. K. nie je zákonnou sudkyňou vo veci, a druhým dôvodom bolo, že predseda senátu zatajil (neoboznámil na ústnom pojednávaní ani senát) tú skutočnosť, že žalovaný sa k žalobe

vyjadril prípisom, v ktorom sa okrem iného bránil tým, že svoje pôvodné rozhodnutie o pozastavení výkonu exekútorského úradu ďalším rozhodnutím opravil. To, že vyjadrenie žalovaného bolo najvyššiemu súdu doručené, sťažovateľ zistil až pri nahliadnutí do spisu 15. apríla 2002.

Sťažovateľ ďalej uvádza, že zostavenie senátov najvyššieho súdu v správnom súdnictve si zistil z internetovej databázy najvyššieho súdu, podľa ktorej člena senátu JUDr. I. B. mala zastupovať JUDr. E. K. zo senátu 7 SŽ, a nie JUDr. A. K. zo senátu 7 Ur. Najvyšší súd napriek tomu vo veci rozhodol, že menovaná sudkyňa je zákonnou sudkyňou, a preto nie je daný dôvod na jej vylúčenie. Okrem toho poukazuje na to, že najvyšší súd v rozpore so skutočnosťou v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza, že námietku voči JUDr. S. L. nešpecifikoval, i keď jeho námietka je zapísaná aj v zápisnici o ústnom pojednávaní.

V doplnení sťažnosti z 30. septembra 2002 sťažovateľ poukazuje na to, že uznesením sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002 (t. j. v deň, keď námietku zaujatosti predniesol) rozhodol iný senát najvyššieho súdu bez toho, aby mu poskytol príležitosť vyjadriť sa.

Sťažovateľ zastáva názor, že senát najvyššieho súdu pod vedením predsedu JUDr. S. L. nemohol na ústnom pojednávaní rozhodnúť vo veci samej, keďže o jeho námietke špecifikovanej v zápisnici o ústnom pojednávaní iný senát toho istého súdu nerozhodol.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného navrhol ústavnému súdu, aby v súlade s ustanovením § 56 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)

- zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002, ktorým rozhodol, že ním namietaní sudcovania nie sú vylúčení z rozhodovania,
- priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 000 Sk,
- priznal mu právo na náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Ústavný súd na základe návrhu, jednotlivých vyjadrení, rozvrhu práce najvyššieho súdu a priebehu verejného ústneho pojednávania zistil nasledovný skutkový stav:

Z vyjadrenia predsedu senátu najvyššieho súdu JUDr. S. L. k sťažnosti vyplýva, že účastníkov konania oboznámil s výsledkami prípravy pojednávania. Ďalej uvádza, že v správnom súdnictve je základnou náležitosťou žaloby uvedenie rozsahu, v akom sa rozhodnutie napáda. Tento rozsah môže žalobca zmeniť iba v lehote pre podanie žaloby (§ 250h a § 250b OSP). Zmeškanie lehoty nemožno odpustiť a podľa ustanovenia § 250i OSP dokazovanie sa nevykonáva. K námietke sťažovateľa, že najvyšší súd ho nebol ochotný vypočuť a nebral do úvahy námietky, ktoré predniesol na pojednávaní, uvádza, že senát bol ochotný vypočuť žalobcu (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľa) v rozsahu žaloby, a keď uvádzal skutočnosti, ktoré sa žaloby netýkali, tak „nemusel počúvať jeho nepodstatnosti“.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa ohľadne vyjadrenia žalovaného, predseda senátu JUDr. S. L. tvrdí, že vyjadrenie žalovaného nebolo v spise asi 3 dni pred pojednávaním, keď spis opätovne študoval.

Ohľadne zákonnej sudkyne členky senátu JUDr. A. K. uviedol, že rozvrh práce a jeho dodržiavanie nie je vecou, ktorú by v pracovných podmienkach najvyššieho súdu mohol predseda senátu ovplyvniť. Predsedovi senátu podľa jeho tvrdenia bolo oznámené, že členka senátu JUDr. E. K. je povinná zúčastniť sa ako členka disciplinárneho senátu jeho pojednávania a zastúpi ju v senáte JUDr. A. K. Poukazuje na to, že termín pojednávania v preskúmvanej veci bol vytýčený skôr ako pojednávanie disciplinárneho senátu.

Ostatné námietky sťažovateľa považuje za veľmi závažné a je toho názoru, že preskúmvané rozhodnutie trpí v značnej časti nedostatkami, ktoré sťažovateľ namieta.

Na záver uvádza, že voči sťažovateľovi nebol zaujatý, videl ho na pojednávaní prvýkrát a nemal ani najmenší dôvod na predpojatosť.

Ústavný súd zo spisu najvyššieho súdu zistil, že 13. marca 2000 bolo najvyššiemu súdu doručené vyjadrenie žalovaného k žalobe. Predseda senátu na pojednávaní 29. apríla 2002 na základe otázky žalobcu, či sa žalovaný vyjadril k žalobe, uviedol, že vyjadrenie nebolo urobené. Túto skutočnosť potvrdil predseda senátu aj vo svojom vyjadrení k sťažnosti a uviedol, že tri dni pred pojednávaním, keď študoval spis, vyjadrenie žalovaného sa v ňom nenachádzalo. V zápisnici z pojednávania pred najvyšším súdom nie je zaznamenané nič ohľadne otázky týkajúcej sa vyjadrenia žalovaného k žalobe.

Ústavný súd zistil, že v spise sp. zn. 6 SŽ 196/01 sa nenachádza zápisnica o pojednávaní pred odvolacím súdom z 29. apríla 2002, ktoré sa na základe predvolania malo konať 29. apríla 2002 o 9.15 h. Zápisnica o pojednávaní pred odvolacím súdom sa nachádza iba v spise sp. zn. Ns 1-10/02, v ktorej je uvedené, že „žalobca vznáša námietku predpojatosti celého senátu, pretože odporca sa nevyjadril, nebolo mu doručené ani jeho vyjadrenie a podľa jeho vedomostí JUDr. A. K. nie je zákonnou sudkyňou v tejto veci“. Pojednávanie bolo odročené na 29. apríl 2002 o 15.00 h z dôvodu rozhodnutia o námietke zaujatosti.

JUDr. M. K., predseda senátu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, vo svojom vyjadrení uviedol, že podľa obsahu zápisnice z pojednávania námietku voči JUDr. S. L. a JUDr. T. V. žalobca nešpecifikoval. JUDr. A. K. namietal z dôvodu, že podľa jeho vedomostí nie je zákonnou sudkyňou. Okrem toho uviedol, že podľa čl. IV rozvrhu práce člena senátu 6 SŽ JUDr. I. B. mal v konaní zastúpiť člen senátu s nasledujúcim vyšším poradovým číslom. Členka senátu 7 SŽ JUDr. E. K. 29. apríla 2002 pojednávala v disciplinárnom senáte. Pre kolíziu termínov pojednávania predseda zastupujúceho senátu rozhodol, že JUDr. I. B. bude v konaní zastupovať člen senátu s nasledujúcim vyšším číslom 7 Ur JUDr. A. K. Na ústnom pojednávaní opravil číslo senátu, teda uviedol, že JUDr. A. K. je členkou senátu 4 SŽ.

V spise sp. zn. Ns 1-10/02 (konanie o námietke zaujatosti) chýba zápisnica o pojednávaní o námietke zaujatosti. Najvyšší súd uznesením sp. zn. Ns 1-10/02 rozhodol, že sudcovia najvyššieho súdu JUDr. S. L., JUDr. Ing. T. V. a JUDr. A. K. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 6 SŽ 196/01. Z odôvodnenia uznesenia vyplýva, že návrh bol uplatnený žalobcom na pojednávaní súdu do súdnej zápisnice proti predsedovi senátu JUDr. S. L. a sudcom JUDr. Ing. T. V. a JUDr. A. K. a žiadal rozhodnúť o ich vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci. Námietku voči JUDr. S. L. a JUDr. Ing. T. V. nešpecifikoval. JUDr. A. K. namietal z dôvodu, že podľa jeho vedomostí nie je zákonnou sudkyňou v tejto veci. Predseda senátu JUDr. S. L. a členovia senátu JUDr. Ing. T. V. a JUDr. A. K. sa k námietke zaujatosti vyjadrili, že sa vo veci necítia byť zaujatí.

Ohľadne sudkyne A. K. je v odôvodnení uvedené, že podľa rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2002 predsedom senátu 6 SŽ je JUDr. S. L. a členovia senátu sú JUDr. Ing. T. V. a JUDr. I. B. JUDr. I. B. pre okolnosti, ktoré mu dlhodobo bránia v riadnom výkone činnosti, bol v zmysle článku IV rozvrhu práce o zastupovaní sudcov najvyššieho súdu v konaní zastúpený sudkyňou JUDr. A. K.

Na verejnom ústnom pojednávaní JUDr. A. K. uviedla, že v senáte 6 SŽ bola poverená zastupovaním, čo jej asi tri dni pred pojednávaním oznámil JUDr. S. L. a JUDr. E. K. O zastupovaní rozhodol JUDr. J. H., ktorý bol predsedom senátu 4 SŽ, ktorého je členkou. Zastupovanie bolo určené (na základe „pravidla hodinových ručičiek“) tak, že votanti zo senátu 6 SŽ boli zastupovaní votantmi zo senátu 7 SŽ, a ak nebolo možné takéto zastupovanie, tak v úvode rozvrhu práce je uvedené, že potom zastupujú členovia zo senátu 4 SŽ. Ďalej uviedla, že v senáte 7 SŽ bol predsedom JUDr. S. K. a ďalším členom JUDr. J. M. JUDr. J. M. v tomto čase pôsobil aj ako podpredseda najvyššieho súdu, a tak z časových dôvodov nemohol byť zastupujúcim členom senátu.

Pokiaľ ide o priebeh pojednávania, svedkyňa uviedla, že všetko si už nepamätá, ale pojednávanie viedol JUDr. S. L. Pojednávanie sa začalo prednášaním žaloby, ale keďže žalobca argumentoval aj inými vecami, než boli uvedené v žalobe, tak došlo ku konfrontácii

medzi predsedom senátu a žalobcom. Svedkyňa sa domnieva, že obsah konfrontácie bol protokolovaný. Potom žalobca vzniesol námietku zaujatosti, že je nezákonnou sudkyňou. JUDr. A. K. tvrdila, že žalobca namietal len ju ako zákonnú sudkyňu. Pojednávanie sa muselo prerušiť a o námietkach proti sudcom senátu 6 SŽ rozhodoval senát 1 So.

Na otázku, či sa pýtal niekto svedkyne na to, či sa chcela vyjadriť k námietke, a či žiadal niekto od nej písomné vyjadrenie, uviedla, že ani nevedela, ktorý senát rozhodoval o námietke, pred senátom sa nevyjadrovala, lebo nebola vznesená klasická zaujatosť. Uviedla, že určite povedala predsedovi, že sa necíti zaujatá. Nevie, či to bolo zaznamenané v spise. Svedkyňa si nepamätá, či od nej žiadali písomné vyjadrenie, ale ak nie je v spise, tak nie.

Na otázku týkajúcu sa prednesenia stanoviska protistrany a na to, či bolo dané sťažovateľovi stanovisko žalovaného a či má nárok poznať toto stanovisko, JUDr. A. K. odpovedala, že toto stanovisko nebolo predsedom senátu na pojednávaní prednesené a pamätá si, že sťažovateľ ho pýtal od predsedu senátu. Potvrdila, že žalobca má nárok poznať vyjadrenie protistrany. Domnieva sa, že predseda senátu hľadal vyjadrenie v spise a povedal, že ho nemá a že ho nemusí ani mať a ani ho dať žalobcovi. Ďalej uviedla, že je presvedčená, že obsadenie senátu bolo v poriadku a že žalobcovi bol daný priestor na vyjadrenie. Podľa jej názoru nie je porušením zákona, keď predseda senátu vopred neoboznami s obsahom žaloby.

JUDr. M. K. uviedol, že jeho senát rozhodoval o námietke zaujatosti na základe rozvrhu práce, spis mu bol donesený z kancelárie a bolo mu povedané, že v ten istý deň sa bude pokračovať v pojednávaní, preto je potrebné hneď o námietke rozhodnúť, aby mohli vo veci ďalej konať. Členmi jeho senátu boli JUDr. H. Z. a JUDr. E. F. Svedok si pamätal, že námietka u dvoch členov senátu nebola odôvodnená, iba u JUDr. A. K. bolo namietané, že nebola zákonnou sudkyňou. Senát mal k dispozícii spis, do ktorého mohol nahliadnuť. Pokiaľ ide o vyjadrenie členov senátu, voči ktorým bola vznesená námietka zaujatosti, JUDr. M. K. tvrdil, že mal k dispozícii ich písomné vyjadrenia k námietke zaujatosti. Ďalej uviedol, že zápisnica z konania o námietke zaujatosti sa nerobí.

Na konštatovanie predsedu senátu ústavného súdu, že v spise sa nenachádzajú písomné vyjadrenia členov senátu k námietke zaujatosti, svedok uviedol, že si je istý, že tam boli, a spis aj s rukopisom vrátil do kancelárie, a tým to pre neho skončilo.

K obsahu námietky zaujatosti JUDr. M. K. povedal, že senát vychádzal iba zo zápisnice, pretože ako žalobca, tak aj jeho právny zástupca majú právnické vzdelanie, preto predpokladal, že keby niečo chceli konkrétnejšie špecifikovať, tak by to boli urobili.

Vzhľadom na to, že ústavnému súdu bol doručený spis najvyššieho súdu bez spisového prehľadu, predseda senátu ústavného súdu sa pýtal na povinnosť žurnalizovať spisy, na čo svedok reagoval, že spisy by sa mali žurnalizovať.

Potom sa predseda senátu pýtal na to, prečo nebol zastupujúcim členom senátu JUDr. J. M., keď on bol ďalším členom senátu 7 Sž. JUDr. M. K. to odôvodnil tým, že JUDr. J. M. nebol k dispozícii a zápis o jeho neprítomnosti či nemožnosti zastupovať v senáte 6 Sž nebol urobený.

JUDr. S. K. ako ďalší svedok uviedol, že nikdy sa nerobili písomné úradné záznamy o tom, prečo člen senátu nie je zastupujúcim sudcom v inom senáte, a nikdy s tým na najvyššom súde nemali problémy.

Na otázky týkajúce sa písomného vyjadrenia sudcov k námietkam zaujatosti uviedol, že Občiansky súdny poriadok ukladá povinnosť vyjadriť sa k námietke, ale keď z obsahu námietky vyplýva, že nie je namietaný senát ako taký, ale ide o inú otázku, napr. procesnú, technickú, tak v takom prípade sa vyjadrenia nedávajú. Podľa názoru JUDr. S. K. v danej veci neboli potrebné vyjadrenia sudcov, pretože tu sa malo vychádzať z rozvrhu práce. Čo sa týka absencie písomných vyjadrení sudcov v spise, uviedol, že tento spis neprešetroval, pretože išlo o živý spis iného senátu, preto sa k tomu nevedel vyjadriť.

Na neprítomnosť JUDr. J. M. ako votanta senátu 7 Sž uviedol, že v tomto čase mal povinnosti ako podpredseda najvyššieho súdu a okrem toho v tomto období nebol prítomný,

preto určil ako zastupujúcu sudkyňu JUDr. E. K. Veci týkajúce sa zastupovania podľa jeho vyjadrenia sa riešili ad hoc, bez nejakých záznamov, pretože ich bolo treba riešiť promptne. Ďalej uviedol, že veci, ktoré napadli ich senátu, rozdeľoval ako predseda senátu, a to podľa vlastnej úvahy a podľa nápadu vecí, teda určoval, koľko vecí bude pojednávať a koľko vecí bude referovať JUDr. E. K. a JUDr. J. M.

Právny zástupca sťažovateľa na pojednávaní 16. marca 2004 uviedol, že sťažnosť bola opodstatnená. Poukázal na to, že svedkovia, ktorí boli vypočutí na pojednávaní 19. decembra 2003, sa nesnažili o korekciu svojho postoja a o ospravedlnenie, ale ich snahou bolo vysvetliť postup v konaní, ktorý, samozrejme, považovali za správny.

Ústavný súd ďalej z rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2002 zistil, že:

Podľa čl. IV ods. 1 zastupovanie sudcu (predsedu senátu) sa uplatní v prípade vylúčenia sudcu z prerokovania a rozhodovania vecí alebo výskytu takých okolností na strane sudcu (predsedu senátu), ktoré mu čo aj krátkodobo (v tomto prípade spravidla v čase od určenia pojednávania do dňa pojednávania vrátane tohto dňa) alebo dlhodobo (v tomto prípade spravidla na čas presahujúci nepretržite dva kalendárne mesiace) bránia alebo budú brániť v riadnom výkone činnosti v senáte.

Podľa čl. IV ods. 2 predsedu senátu zastupuje ďalší predseda tohto senátu. Ak to z dôvodov uvedených v ods. 1 nie je možné alebo pre vysoký počet nevybavených vecí, ktoré ohrozujú právo účastníkov na súdnu ochranu bez zbytočných prietáhov, zastúpi ho predseda senátu s nasledujúcim vyšším poradovým číslom. Člena senátu určí predseda zastupujúceho senátu. Senát s najvyšším poradovým číslom zastupuje podľa uvedených kritérií senát s najnižším poradovým číslom. V správnom kolégiu sa zastupovanie v rámci senátov So a SŽ posudzuje podľa uvedených kritérií s tým, že osobitne medzi sebou sa zastupujú senáty So a SŽ.

Z rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2002 vyplýva, že vzhľadom na to, že zastupovaným mal byť člen senátu 6 SŽ JUDr. I. B., predseda zastupujúceho senátu,

t. j. senátu 7 SŽ, mal určiť člena senátu zo sudcov JUDr. J. M. a JUDr. E. K. Sudkyňa A. K. je sudkyňou v senáte 4 SŽ, ktorý na základe rozvrhu práce je zastupujúcim senátom pre senát 7 SŽ.

III.

K porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa ustanovenie § 14 ods. 1 OSP sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na pomer k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Ustanovenie § 15 ods. 2 OSP upravuje, že účastníci majú právo vyjadriť sa o skutočnostiach, pre ktoré je sudca vylúčený. Tieto skutočnosti sú povinní neodkladne oznámiť súdu.

Na základe ustanovenie § 16 ods. 2 druhej vety OSP o vylúčení sudcov najvyššieho súdu rozhodne iný senát toho istého súdu.

Ústavný súd zistil, že na základe rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2002 o námietke zaujatosti voči predsedovi senátu a sudcom senátu 6 SŽ rozhodoval senát najvyššieho súdu 1 So, ktorého predsedom bol JUDr. M. K.

Senát rozhodoval na základe zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom dňa 29. apríla 2002 o 10.10 h.

V zápisnici z pojednávania je uvedené, že za žalovaného sa nikto na pojednávanie nedostavil a podmienky doručenia boli splnené. V zápisnici sú ďalej obsiahnuté dve uznesenia. Obsahom prvého z nich je oznámenie, že sa pojednáva v neprítomnosti žalovaného. Potom nasleduje zápis, že „žaloba vznáša námietku predpojatosti celého senátu, pretože odporca sa nevyjadril, nebolo mu doručené ani jeho vyjadrenie a podľa jeho vedomostí JUDr. K. nie je zákonnou sudkyňou v tejto veci“.

Na základe tohto uznesenia senát najvyššieho súdu 1 So rozhodol, že sudcovia najvyššieho súdu JUDr. S. L., JUDr. Ing. T. V. a JUDr. A. K. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 6 SŽ 196/01.

V odôvodnení uznesenia sp. zn. Ns 1-10/02 je okrem iného uvedené, že sťažovateľ námietku voči JUDr. S. L. a JUDr. T. V. nešpecifikoval a JUDr. A. K. namietal z dôvodu, že podľa jeho vedomostí nie je zákonnou sudkyňou v tejto veci.

Ďalej sa v odôvodnení uvádza, že sťažovateľ nevzniesol zaujatosť členov senátu v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 OSP a že členovia senátu vo svojom vyjadrení k vznesenej námietke zaujatosť vylúčili.

Ústavný súd zistil, že v spise sp. zn. Ns 1-10/02 sa písomné vyjadrenia členov senátu k vznesenej námietke nenachádzajú. V spise chýba spisový prehľad, z ktorého by bolo možné jednoznačne zistiť, či senát mal k dispozícii vyjadrenia členov senátu. Naopak, z vyjadrenia JUDr. A. K. na ústnom pojednávaní vyplýva, že písomné vyjadrenie k námietke zaujatosti nepodávala, pretože nebola vznesená „typická zaujatosť“. Vo vyššie uvedenom spise chýba aj zápisnica z pojednávania.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedeného v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Konanie súdu alebo iného orgánu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu alebo inú právnu ochranu (I. ÚS 26/94).

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na konkrétne okolnosti, za akých senát 1 So, ktorého predsedom bol JUDr. K., rozhodol o tom, že predseda senátu a členovia senátu 6 SŽ nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 6 SŽ 196/01, došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu. K porušeniu sťažovateľovho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy došlo predovšetkým tým, že senát rozhodol bez písomných vyjadrení členov senátu k námietke zaujatosti, ako aj ďalšími procesnými chybami v namietanom konaní.

Senát rozhodujúci o námietke zaujatosti členov senátu 6 SŽ konal a rozhodol na základe veľmi skromných a nedostatočných podkladov, na základe jedinej vety obsiahnutej v zápisnici sp. zn. 6 SŽ 196/01, s ktorou sa vyrovnal všeobecným konštatovaním, že „zaujatosť členov senátu v zmysle ustanovenia § 14 ods. 1 OSP žalobca nevzniesol“.

K porušeniu čl. 48 ods. 1 ústavy

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa judikatúry ústavného súdu zákonným sudcom je sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené podmienky na funkciu sudcu. Okrem toho z nej vyplýva, že za zákonného sudcu treba pokladať sudcu určeného v súlade s rozvrhom práce (II. ÚS 47/99).

V súčasnosti platnej právnej úprave sú podmienky na vymenovanie sudcu upravené v ustanovení § 5 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Podľa § 26 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov činnosť súdov sa pri zabezpečovaní riadneho výkonu súdnictva určuje v rozvrhu práce na kalendárny rok, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 19 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov predseda a podpredseda najvyššieho súdu vykonávajú v súlade s rozvrhom práce súdnictvo patriace najvyššiemu súdu ako predsedovia senátu alebo sudcovia...

Ústavný súd konštatuje, že podľa ustanovenia § 19 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov a rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2002 člena senátu 6 SŽ JUDr. I. B. mal zastupovať JUDr. J. M.

Predseda zastupujúceho senátu 7 SŽ určil, že zastupujúcou sudkyňou na pojednávaní 29. apríla 2002 má byť JUDr. E. K., aj napriek tomu, že v rovnakom čase zasadala v disciplinárnom senáte, ktorého bola členkou. Z vyjadrenia predsedu senátu 6 SŽ JUDr. S. L. vyplýva, že o kolízii termínov pojednávania u JUDr. E. K. sa vedelo už v čase jej určenia do senátu 6 SŽ. Skutočnosť, že JUDr. E. K. bola členkou disciplinárneho senátu 29. apríla 2002, preukázal zápisnicou z pojednávania JUDr. S. K. na ústnom pojednávaní.

Predseda senátu 7 SŽ zdôvodnil neurčenie JUDr. J. M. za zastupujúceho člena senátu 6 SŽ jeho neprítomnosťou na najvyššom súde, avšak nevedel uviesť konkrétne okolnosti, ktoré mu bránili pri výkone súdnictva ako sudcu najvyššieho súdu. Ústavnému súdu nebol doručený ani žiaden záznam o hoci aj krátkodobých okolnostiach brániacich JUDr. J. M. v riadnom výkone činnosti v senáte.

Ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002 ako následok vysloveného porušenia základných práv sťažovateľa, ku porušeniu ktorých došlo predovšetkým tým, že spis sp. zn. Ns 1-10/02 je nepreskúmateľný, pretože v ňom nie je obsiahnutá ani zápisnica z konania a chýbajú v ňom písomné vyjadrenia sudcov k vznesenej námietke zaujatosti. Vyjadriť sa k námietke zaujatosti je právom sudcu, ale zo spisu nevyplýva ani skutočnosť, že sudcovia nevyužili toto ich právo vyjadriť sa. Naopak, z vyjadrenia predsedu senátu vyplýva, že senát mal pri rozhodovaní k dispozícii písomné vyjadrenia sudcov, o ktorých vylúčení rozhodoval. Za porušenie práva na zákonného sudcu ústavný súd považoval predovšetkým tú skutočnosť, že hoci na základe rozvrhu práce najvyššieho súdu v zastupujúcom senáte 7 SŽ boli členmi senátu JUDr. E. K. a JUDr. J. M., predseda senátu v čase, keď už bolo známe, že JUDr. E. K. bude 29. apríla 2002 členkou disciplinárneho senátu, rozhodol, že má byť zastupujúcou členkou senátu 6 SŽ. Bez uvedenia dôvodu nebol do senátu 6 SŽ ako zastupujúci člen ustanovený JUDr. J. M., ale ustanovená bola JUDr. A. K., členka senátu 4 SŽ. Nepreskúmateľnosť spisu sp. zn. Ns 1-10/02 spôsobuje aj to, že v ňom chýba spisový prehľad, z ktorého by bolo možné zistiť obsah spisu.

Ústavný súd založil svoj záver, že v okolnostiach prípadu došlo k porušeniu základných práv uvedených vo výroku rozhodnutia, na súhrne vyššie uvedených nezanedbateľných pochybení, ktorých sa najvyšší súd dopustil pri rozhodovaní a odôvodnení rozhodnutia sp. zn. Ns 1-10 /02.

Najvyšší súd sa v odôvodnení uznesenia sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002 zaoberal otázkou, prečo bol v senáte 6 SŽ sudca JUDr. I. B. nahradený iným sudcom. Vôbec sa však nezmieňuje o tom, prečo ho nenahradili sudcovia JUDr. E. K. alebo JUDr. J. M., hoci z rozvrhu práce vyplýva, že JUDr. I. B. mal nahradiť niektorý z nich a iba v prípade, že ho ani jeden z nich nemohol nahradiť, tak by bolo možné výkladom rozvrhu práce dospieť aj k záveru, že ho mohla nahradiť sudkyňa JUDr. A. K. Uznesenie sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002 je aj v tejto časti nepreskúmateľné, lebo nereaguje na základnú námietku sťažovateľa (v konaní pred najvyšším súdom žalobcu), že sudkyňa JUDr. A. K. nie je v jeho veci zákonnou sudkyňou. Vysvetlenia svedkov v konaní pred ústavným súdom nemôžu nahradiť chýbajúce časti odôvodnenia uznesenia sp. zn. Ns 1-10/02.

Nepreskúmateľnosť uznesenia, ktorým sa rozhoduje o námietke predpojatosti sudcov senátu 6 SŽ, znamená v okolnostiach prípadu aj porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

K porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru

Ústavný súd rozhodol aj o porušení čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože obsah základných práv upravených v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ktorých porušenie ústavný súd vyslovil a odôvodnil, je totožný s časťou práv upravených v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namietal. Odôvodnenie rozhodnutia o porušení čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy sa v plnej miere vzťahuje aj na čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ako vyplýva z bodu 2 výroku tohto rozhodnutia, ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozsudok vo veci vedenej pod sp. zn. 6 SŽ 196/01 bol na základe mimoriadneho dovolania

generálneho prokurátora zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie senátu najvyššieho súdu 6 SŽ. Na základe rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2004 nastali zmeny v zložení jednotlivých senátov najvyššieho súdu. Vzhľadom na to, že podľa rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2004 budú veci, ktoré napadli do 31. decembra 2003, rozdelené medzi senáty 1 SŽ až 4 SŽ, nemožno vylúčiť, že o veci vedenej pod sp. zn. 6 SŽ 196/01 nebudú rozhodovať sudcovia senátu 6 SŽ, voči ktorým bola vznesená námietka zaujatosti. Vrátenie veci na ďalšie konanie v okolnostiach prípadu znamená, že ak by mali JUDr. S. L. alebo JUDr. Ing. T. V., alebo JUDr. A. K. znova konať vo veci sp. zn. 6 SŽ 196/01, tak skôr, ako budú vo veci konať, musí byť znova rozhodnuté o námietke zaujatosti, ktorú voči nim vznesol 29. apríla 2002 sťažovateľ.

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a v dôsledku toho zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ns 1-10/02, nepovažoval za potrebné zaoberať sa ostatnými právami (čl. 48 ods. 2 ústavy), ktorých porušenie sťažovateľ namietal, lebo aj keby dospel k záveru o ich porušení, rozhodnutím o porušení ďalších práv by iba deklaroval túto skutočnosť, pretože by už nemohol použiť iné prostriedky nápravy, ako boli použité v tomto rozhodnutí. K takému záveru ústavný súd dospel na základe toho, že pri namietanom porušení ostatných práv ide o obsahovú blízkosť s právami, o ktorých porušení bolo rozhodnuté.

Sťažovateľ v petite sťažnosti žiadal, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia označených základných práv a slobôd mu priznal finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 000 Sk. Primerané finančné zadosťučinenie zdôvodnil tým, že ide o flagrantné porušenie viacerých základných práv, pričom poukazuje na to, že jeho výška reflektuje úroveň vážnosti a dôsledkov zásahu do jeho existencie, odráža tiež skutočnosť, že sa porušenia dopustili vrcholné orgány – reprezentanti právnej kultúry štátu, ktoré v tomto konkrétnom prípade dokumentovali praktickú beznádejnosť postavenia žiadateľa o ochranu svojich práv na ich úrovni.

Právny zástupca sťažovateľa sa na pojednávaní 16. marca 2004 vyjadril aj k pôvodne požadovanej výške primeraného finančného zadosťučinenia a navrhol, aby výška primeraného finančného zadosťučinenia bola priznaná podľa rozhodnutia ústavného súdu.

Článok 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Na základe § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.“ Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pre nápravu porušenia základných práv a slobôd urobil ústavný súd tieto opatrenia: Rozhodol o porušení základných práv a zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ns 1-10/02. Významnou súčasťou zadosťučinenia sťažovateľa je už samotné deklarovanie porušenia jeho základných práv a slobôd podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavným súdom. V danom prípade ho však nemožno považovať za dostatočné, a preto mu ústavný súd priznal aj primerané finančné zadosťučinenie.

V konkrétnych okolnostiach prípadu vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu sťažovateľa v pocitoch neistoty a poníženia, ktoré boli vyvolané postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Ns 1-10/02.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia (50 000 Sk) vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, aplikovaných na fakty prípadu.

Sťažovateľ žiadal, aby mu boli uhradené trovy právneho zastúpenia, ktoré neboli v sťažnosti vyčíslené. Na výzvu predsedu senátu právny zástupca sťažovateľa

na pojednávaní 16. marca 2004 žiadal priznať trovy konania za štyri úkony právnej služby po 4 700 Sk.

K požiadavke sťažovateľa, aby mu boli uhradené trovy právneho zastúpenia, ústavný súd uvádza, že v konaní pred ústavným súdom platí podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde zásada, že účastník konania uhrádza trovy konania zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastupovania, pretože bolo rozhodnuté, že jeho základné práva a slobody boli porušené, teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na to, že dva úkony právnej služby boli realizované v roku 2002, ústavný súd pri týchto úkonoch vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2001, a to vo výške 11 693 Sk. Náhradu trov priznal za dva úkony právnej pomoci, každý v hodnote 3 900 Sk a 2-krát 100 Sk režijný paušál (§ 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.).

Ďalší úkon bol urobený v roku 2003, preto ústavný súd vychádzal z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za účasť na verejnom pojednávaní 4 270 Sk (§ 16 ods. 2 písm. e) vyhlášky č. 163/2002 Z. z.). Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. 128 Sk.

Posledný úkon bol urobený 16. marca 2004, preto ústavný súd vychádzal z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk, a preto ústavný súd priznal výšku odmeny za účasť na verejnom pojednávaní 4 534 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. 136 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov vo výške 17 100 Sk, ktoré ústavný súd zaviazal najvyšší súd uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľa.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

K tomuto rozhodnutiu sa pripája podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka k odôvodneniu rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2004

Odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka

1. Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov pripájam toto odlišné stanovisko k nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 202/02 zo 16. marca 2004 (ďalej len „ústavný súd“ a „nález“), ktorým bolo: 1. vyslovené, že základné práva JUDr. J. B. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Ns 1-10/02 boli porušené, 2. zrušené uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ns 1-10/02 z 29. apríla 2002 (ďalej aj „uznesenie z 29. apríla 2002“) a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, 3. priznané sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie vo výške 50 000 Sk, 4. uložené najvyššiemu súdu nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 17 100 Sk a 5. nevyhovené vo zvyšnej časti sťažnosti.

Pretože súhlasím so všetkými výrokmi nálezu, moje odlišné stanovisko sa týka len jeho odôvodnenia. Hoci sčasti presahuje rámec nálezu, neprekračuje hranice ochrany ústavnosti.

2. V zásade možno súhlasiť s odôvodnením nálezu väčšinou senátu a poukázať na jej viaceré argumenty: senát rozhodujúci o námietke zaujatosti členov senátu 6 SŽ konal a rozhodol na základe veľmi skromných a nedostatočných podkladov (str. 14 2. odsek), spis sp. zn. Ns 1-10/02 je nepreskúmateľný (str. 15 posledný odsek), bez uvedenia dôvodu nebol do senátu 6 SŽ ako zastupujúci člen ustanovený JUDr. J. M.... vysvetlenia svedkov v konaní pred ústavným súdom nemôžu nahradiť chýbajúce časti odôvodnenia uznesenia sp. zn. Ns 1-10/02 (str. 16 ods. 1 a 3). K tomuto odôvodneniu je vhodné doplniť niekoľko právnych úvah.

Senát najvyššieho súdu 6 SŽ konal 29. apríla 2002 vo veci vedenej pod sp. zn. 6 SŽ 196/01 o žalobe sťažovateľa. Sťažovateľ bol oprávnený, aby jeho vec bola prejednaná nezávislým a nestranným súdom (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), zákonnými sudcami (čl. 48 ods. 1 ústavy), resp. súdom zriadeným zákonom (čl. 6 ods. 1 dohovoru).

Keďže v priebehu konania nebol spokojný s postupom konajúceho senátu a ani s jeho zložením, pričom vzniesol námietku predpojatosti senátu a tiež námietku voči jeho členke (že nie je zákonnou sudkyňou), od senátu najvyššieho súdu 1 So, ktorý konal a rozhodoval o týchto námietkach v konaní sp. zn. Ns 1-10/02, mal dostať odpoveď primeranú jeho vyššie označeným právam podľa ústavy a dohovoru.

Senát 1 So však 29. apríla 2002 nepostupoval a nerozhodol v uvedenom zmysle (o. i. vzhľadom na veľmi stručnú zápisnicu z pojednávania senátu 6 SŽ si mal od sťažovateľa vyžiadať ďalšie údaje a tvrdenú nemožnosť účasti sudcu JUDr. J. M. v tomto senáte mal dôslednejšie preskúmať). Vo veci sťažovateľa teda - napriek tomu, že o jeho námietkach týkajúcich sa nestrannosti a zákonného zloženia konajúceho senátu nebolo náležite konané a rozhodnuté - ešte v ten istý deň pokračoval a aj rozhodol senát 6 SŽ. Konanie a rozhodnutie senátu 1 So 29. apríla 2002 bolo potom v príčinnej súvislosti s porušením jeho práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3. Otázky zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, resp. súdu zriadeného zákonom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli predmetom konania aj vo veci sp. zn. III. ÚS 164/03. Tu bolo nálezom zo 14. januára 2004 vyslovené, že práva sťažovateľa podľa označených ustanovení neboli postupom najvyššieho súdu porušené.

Z môjho odlišného stanoviska k tomuto nálezu (týkajúceho sa výroku a tiež odôvodnenia) vyplýva, že postup a rozhodnutie najvyššieho súdu nespĺňali niektoré základné východiskové predpoklady ústavnej konformnosti. Najvyšší súd totiž nerozhodol o tom, čo mu bolo Krajským súdom v Žiline na rozhodnutie predložené (námietka zaujatosti sudcov tohto súdu), ale o tom, čo mu na rozhodnutie predložené nebolo (prikázanie veci

Okresného súdu v Žiline z dôvodu vhodnosti Okresnému súdu Bratislava III), pričom svoj postup a rozhodnutie vôbec neodôvodnil.

V teraz prejednáwanej veci sťažovateľa konanie a rozhodnutie najvyššieho súdu spĺňali základné východiskové predpoklady ústavnej konformnosti - lebo senát I So rozhodol o tom, čo mu na rozhodnutie bolo predložené, pričom svoje rozhodnutie aj odôvodnil - avšak pre už označené nedostatky ju nedosiahli (a teda porušili práva sťažovateľa).

Línia rozhodovania, pri ktorej sa konanie a rozhodnutie, ktoré nespĺňajú základné východiskové predpoklady ústavnej konformnosti - akými sú napr. konanie a rozhodovanie o predloženej otázke (probléme) a odôvodnenie rozhodnutia (prípadne aj postupu) – považujú za ústavne akceptovateľné (III. ÚS 164/03), pričom konanie a rozhodnutie, ktoré spĺňajú aspoň označené východiskové predpoklady, sú ústavne neakceptovateľné (teraz prejednávaná vec sťažovateľa), nemá podľa môjho názoru ústavnú logiku a znamená nerovnaké zaobchádzanie so základnými právami občanov.

4. Keďže v nálezoch sp. zn. III. ÚS 164/03 a III. ÚS 202/02 (teraz prejednávaná vec) ide podľa môjho názoru o protichodné rozhodnutia, považoval som za potrebné načrtnúť svoju líniu ochrany ústavnosti v oblasti zákonného, resp. nestranného sudcu a súdu zriadeného zákonom v odlišných stanoviskách k týmto nálezom.

V odlišnom stanovisku k nálezu sp. zn. III. ÚS 164/03 som jasne vyjadril, že rozhodnutie väčšiny senátu a jej odôvodnenie sú pre mňa neprijateľné, pretože napadnutý postup a rozhodnutie najvyššieho súdu sú neakceptovateľné z hľadiska práva na zákonného sudcu, resp. na súd zriadený zákonom.

V odlišnom stanovisku k tomuto nálezu (III. ÚS 202/02) síce uznávam, že nedostatky napadnutého postupu a rozhodnutia najvyššieho súdu sú menej závažné ako v predošlom prípade, ide však iba o rozdiel v kvantite, pričom neakceptovateľnosť z hľadiska ústavy a dohovoru je daná aj v tomto prípade.

Línia ochrany ústavnosti, ktorú som načrtol v odlišných stanoviskách, je koherentná, dostatočne dbá na význam práv na zákonného, resp. nestranného sudcu a na súd zriadený zákonom (ako súčasť práva na súdnu ochranu podľa ústavy a práva na spravodlivý proces podľa dohovoru) a rešpektuje aj rovnaké zaobchádzanie s označenými právami sťažovateľov.

V Košiciach 16. marca 2004